

TARIM ve GIDA: GELİŞMELER, POLİTİKALAR, ÖNERİLER

DÜNYA ve TÜRKİYE

A. Halis Akder ve Erol H. Çakmak

ODTÜ, İktisat Bölümü

AMAÇ

- Raporun başlangıcı 2006'nın ikinci yarısı
- Olası gelişmeler ışığında yapılabilecekleri tartışmaya açmak
- TRUP sonrası yeni politika arayışları...
- Rapor genel ve ürün gruplarına özel gelişme ve önerilerin özeti

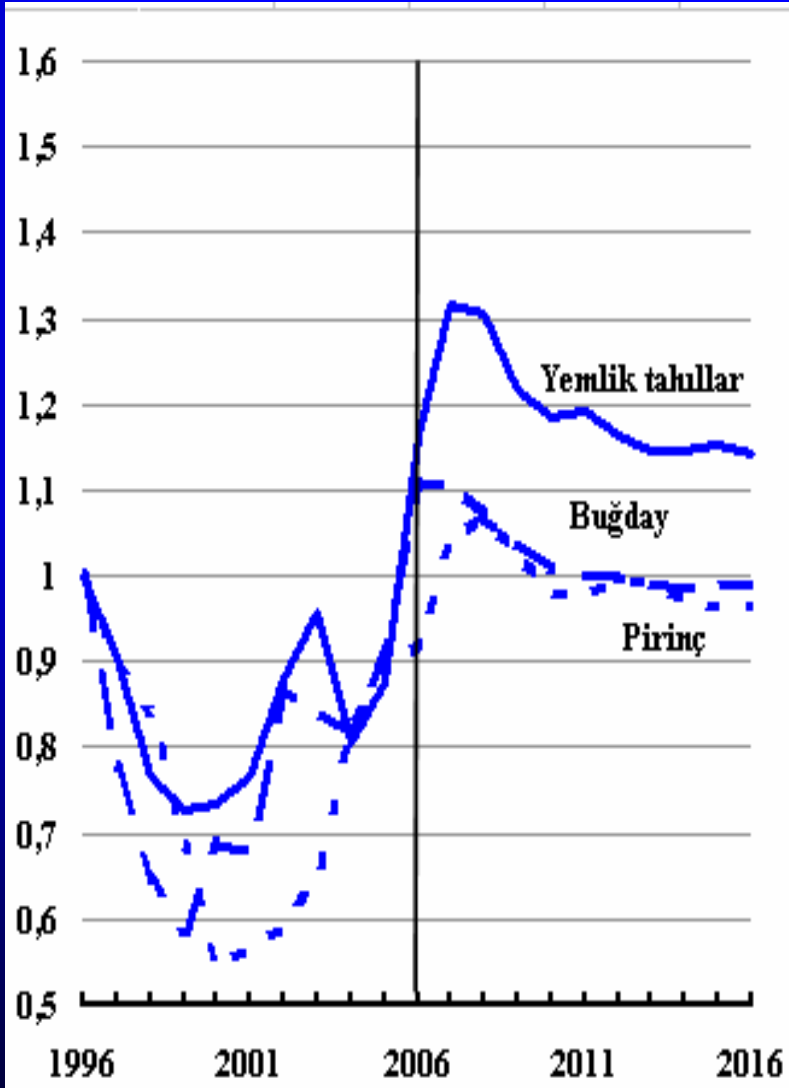
DÜNYADA NE OLDU?

- Temel tarım ve gıda fiyatları yükselme aniden gerçekleşmedi
- 2000'lerin başından bu yana süregelen eğilim
- Ayrıca arzulanıyordu da!
- Yükselme eğiliminin kaynakları:
 - Talep: Hızla artan kişi başına gelir, destekli biyoyakıt üretimi
 - Arz: Petrol fiyatları, arz-talep uyumsuzluğu ve azalan stoklar, (2006-2007 kuraklık)
- Fiyatlar dengeyi geçen on yıla oranla daha yüksekte bulacak

2016'ya doğru... OECD/FAO, 2007

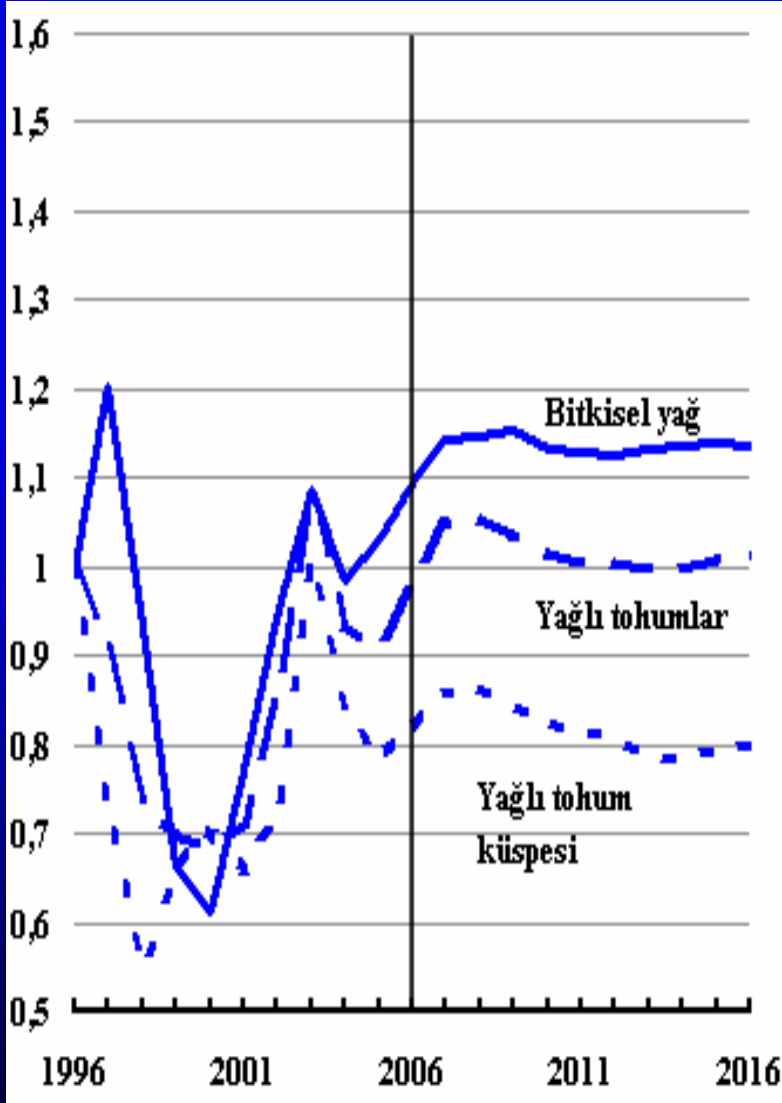
- Öngörüler her yıl güncelleniyor
- Diğer öngörülerle benzerlik?
- Genel ve ürüne özel koşullara bağımlılık
 - İklim, büyüme oranları, petrol fiyatları
 - Tarım mallarında dış ticaret ve iç politikalar
 - Hayvan hastalıkları
 - Gelişen ekonomilerde hızlı büyüme

Tahıllar

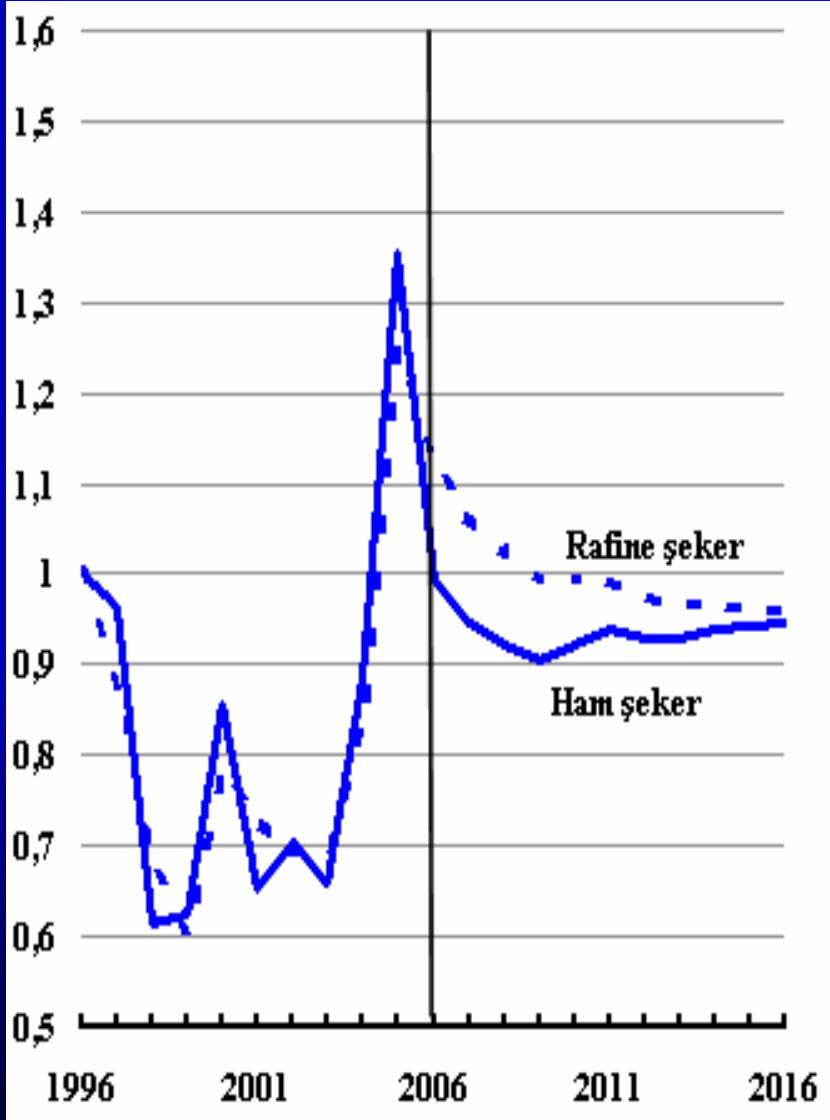
- Normal koşullar altında buğday ve yemlik tahıllarda üretim artışı
- Hayvancılık ve etanol talep baskısı
- Alan (yağlı tohumlar alyhine) ve verimde artış
- Stoklarda toparlanma
- Gene de fiyatlar geçmiş on yıl ortalamasının üstünde
- Pirinç stokları düşük seviyede devam, piyasa sıkı!

Yağlı Tohumlar ve Ürünleri

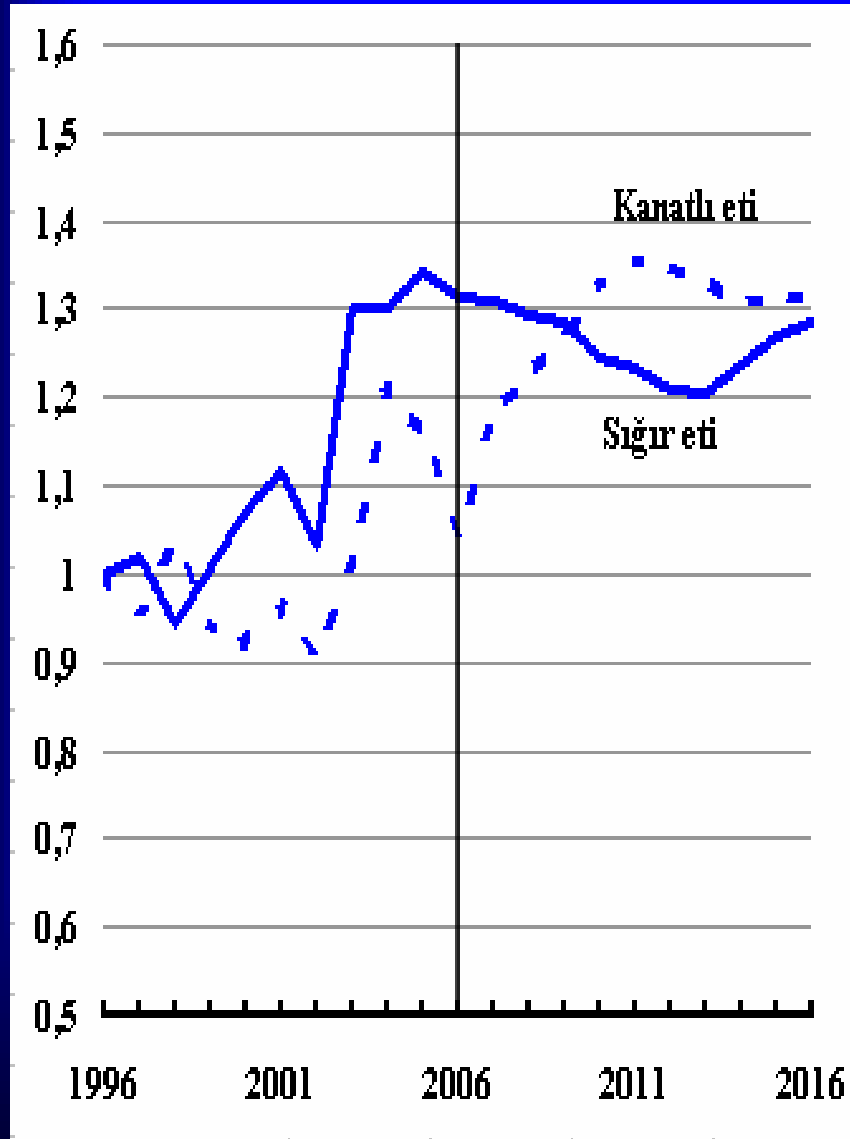
- Arz ve talep değişikliklerinin kaynağı gelişmekte olan ülkeler
- Küspe ve yağ fiyatlarının destekçileri
- Tek istisna AB biyodizel?
- ABD'de alan kaybı
- Yağdaki fiyat artışı diğerlerine göre yüksek (talep +%40)

Şeker

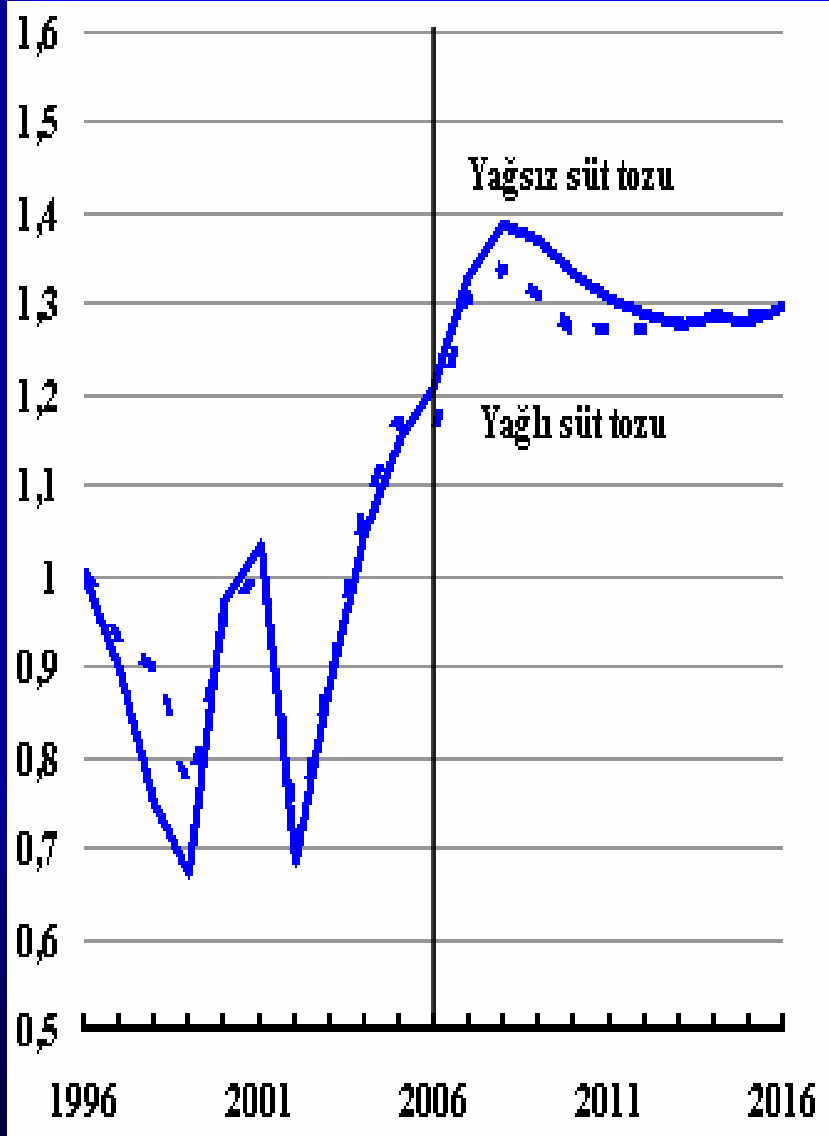
- Kamış şeker fiyatının hakimiyeti artıyor
- Alan ve verim yukarı
- Maliyetler hızla aşağı
- Yükselen stoklar
- Artan tüketimden daha hızlı artan üretim
- AB'nin reformu beyaz şeker piyasasını sıkıştırabilir
- Piyasa sığ!

Etler

- Hastalıklardan toparlanma
- Biyoyakıt etkileşiminden en fazla etkilenen sektör
- Nominal fiyatlarda hızlı artış
- Kanatlılarda reel de yukarı
- Gelir artış atkisi, özellikle GOÜ'lerde

Süt ürünleri

- Ete paralel gelişmeler
- Fiyatlardaki artış daha belirgin
- Üretim artıyor ancak tüketimi yakalaması zor
- Kuraklık etkisi daha belirgin

TÜRKİYE

Türkiye: Ne yapılamıyor?

Dönem/Yıl	GSYİH Serisi	
	1987 bazlı	1998 bazlı
Tarımsal Katma Değer: Yıllık Ortalama Büyüme (Yüzde)		
1968-2006	1.31	
1968-1979	1.37	
1979-1989	0.57	
1989-1999	1.61	
1998-2006	0.88	1.23
1998-2007		0.24
2002-2006	2.00	2.04
2002-2007		0.10
Tarımsal Üretimin GSYİH içindeki Payı (Yüzde)		
1968	33.3	
1978	23.4	
1988	18.2	
1998	13.7	12.1
2006	11.0	9.7
2007		8.6

Türkiye: Ne yapılmıyor?

- Klişeler değiştirilemiyor
- Tarım politikalarını tartışıp, değişiklikler zamana yayılamıyor. Devamlı sürpriz!
- Değerlendirme yok. TRUP başlamadan bitti mi?

Türkiye: Ne yapılabilir?

➤ Önce, ne yapamayız?

Fiyat artışını durduramayız

➤ Sonra, ne yapmamalıyız?

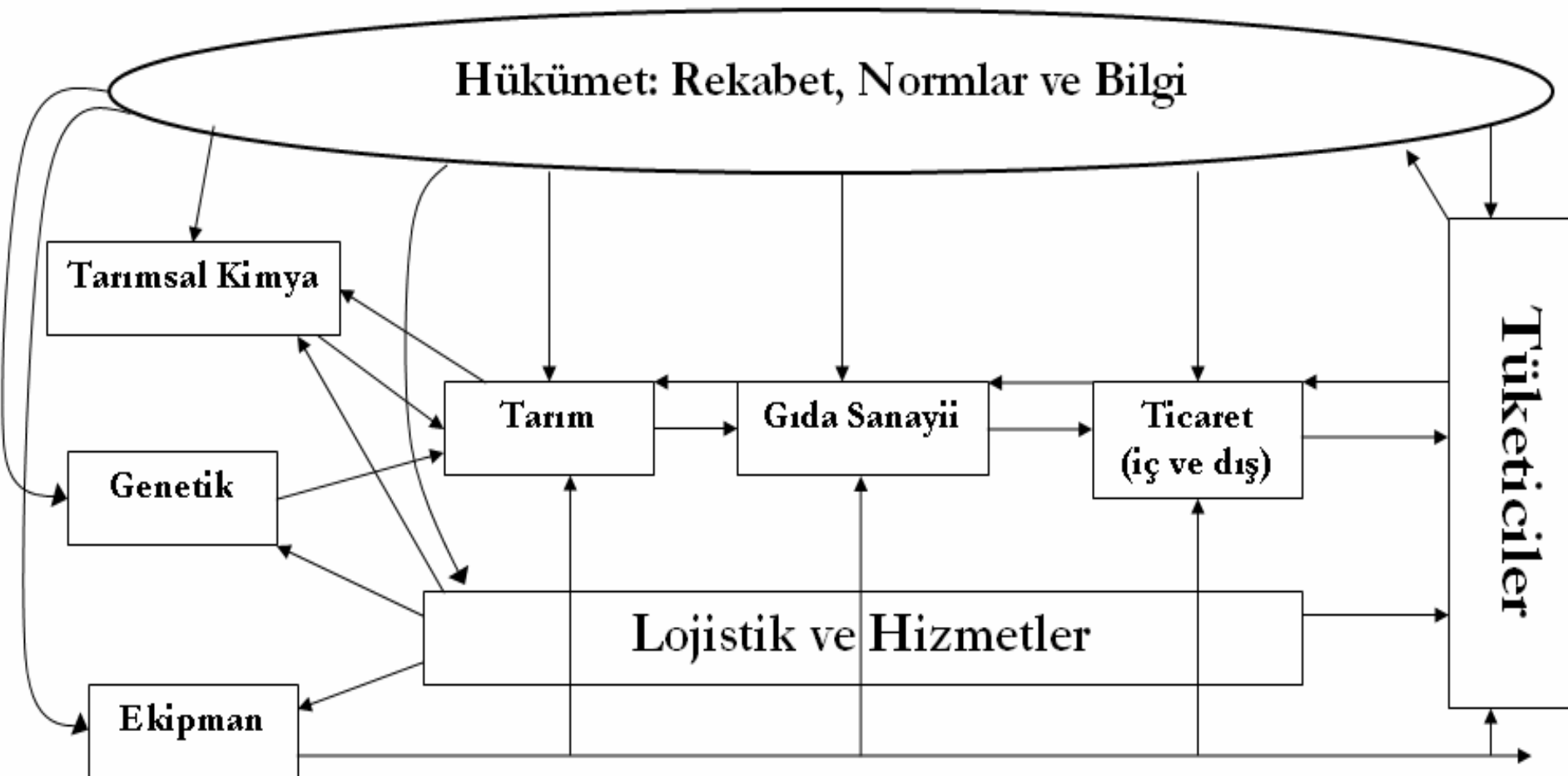
Fiyatları yükseltici her türlü politikadan kaçınmalıyız. Zaten yüksek!

➤ Ne yapmalıyız?

Maliyetleri aşağıya çekmeliyiz

Yapısal sorunların giderilmesiyle düşürülecek maliyet kalıcı etki yaratır

Sisteme Dikkat!

SON

➤Yapıdan ne anlaşılmalı?

➤Öncelikler nasıl belirlenebilir?